

Zure ez izana

Gaste
HITZAK 2015

Itziar Uriarte Crespo

IPUIN ETA KONTAKIZUN LABURREN LEHIAKETA

14 URTEtik 25era BITARTEKO GAZTEENTZAT

HITZAURREA

Duela milaka urte esku batek markak egin zituen buztinean, eta Gilgameshen atsekabea adierazi zuen. Duela hainbat mende, Bernart Etxeparek euskarari kantatu zion tintarekin paperean idatziz. Iaz, Gazteizko gazte batzuk ordenagailuaren aurrean eseri eta ipuinak idatzi zituzten. Funtsean, zirkunstantziak eta garaiak gorabehera, fenomeno bera: espiritua hegan ezintasun guztien gainetik.

Zalantza handiak izan ditut ipuin onenak aukeratzeko unean, batez ere "Lehen (eta azken) kronika" eta "Isiltasun burrunbatsua" izenekoan artean. Oso testu onak, biak ere. Azkenean, bai kasu honetan bai gainerakoetan, erabaki egin behar, eta... zein gogorra den erabaki beharra!

Bernardo Atxaga

Zure ez izana

Argitaratzailea: Vitoria-Gasteizko Udala. 2016 urtea
Diseinua eta maketazioa: Sinbait creaciones
Inprenta: Gráficas Ulzama

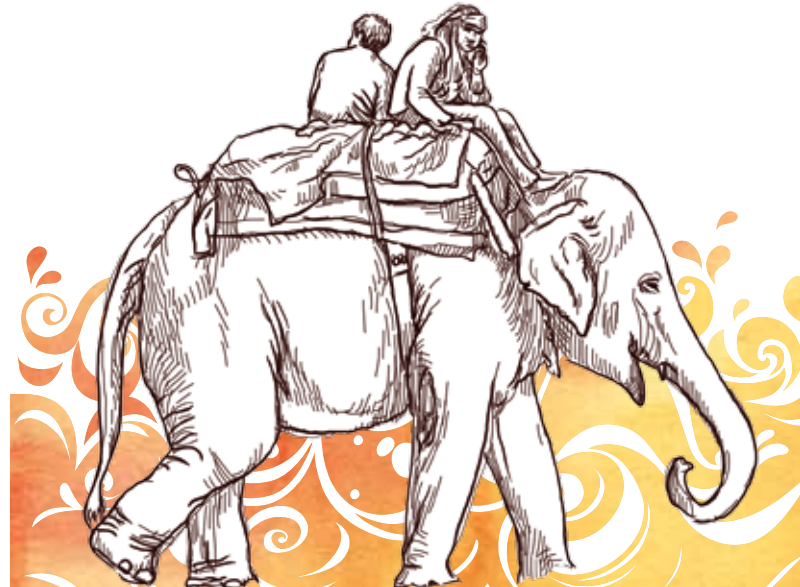

Itziar Uriarte Crespo, 25 urte

Zu ez zara izan, baina izan behar zinen eta hurrengo izango zen zure istorioa.

Familia txiroan, hegoaldeko Indian jaio behar zinen. Lau ahizpa-neba izan behar zenituen, Amrita gazteena, bi urteko ahizpa bakarra; eta hiru neba, Balarama, Devdan eta Gotmen, lau, bost eta zazpi urtekoak, hurrenez hurren. Ama Punita eta aita Kunal izenekoak. Haien guztien ogibideak nekazaritza, abeltzaintza eta lapurreta ziren.

Familia-kideak arruntzat har zitezkeen, jateko eta bizirauteko behar zuten guztia egiten zuten pertsonak, herriko gainontzeko gehienen antzera. Lurretik, inguruko zelaietatik edo aintzira zikinetik atera zitezkeen jakiak sariak ziren haientzat.

Hori nahikoa ez zenean, hirira jo behar zuten trikimailuen bidez pare bat txanpon edo haragi puskaren bat lortzeko. Ez zuten handik haratago zegoen ezer ezagutzen, ezta ezagutu nahi ere. Hori zen haien bizitza eta ez zegoen zertan “zergatik” edo “zertarako” galdetu beharrik; zergatik edo zertarako denbora galdu horretan?

Testuingurua egokia izanda ala ez, zure eguneroko bizitza alaia izan behar zen; haurtzaroan zehar, behintzat. Ibiltzen hasi bezain laster, ur bila joango zinen putzura zure anai ertaina lagunduta. Lurpeko iturrira bidean, zuk eramango zenuke ontzi hutsa eta horri tinko eutsi Devdanek biraderari gogor ematen zion bitartean ontzia urez betetzen zelako magiaz goxatuz. Agian, egunen batean, etxera bueltatu aurretik laku berdean igeri egingo zenuten amaren oihuak entzun arte eta, orduan, urez blai etxera bueltatuko zineten ontzia han ahaztuta. Errietak ez ziren faltako, baina ahizparen begirada leunak eta laztandurak ere jasoko zenituen.

Sei urtetik aurrera etxean lan anitz egongo zen zuretzat. Ahuntza jetzi, etxeko lurrezko zorua erraztatu, bi oiloei jaten eman eta arrautzak jaso, baratza landu, arropa garbitu eta abarrekoak. Eguna laster lagunekin kabaddira jolastera joango zinela pentsatzen emango zenuen, lan egin bitartean. Baita, zenbaitetan, zure gogoak errealitate bihurtu eta igandea lagunekin emango zenuen.

Gero, nerabearoa ailegatuko zitzaizun, garaiz ailegatu ere. Hots, hamar urte bete bezain laster, etxeko eta inguruko gizon guztiek zu modu berezi batean tratatzen hasiko ziren. Anaiek ez zuten gehiago zurekin jolastuko, ez behintzat zuri gehien gustatzen zitzaizun bezala. Ezin izango zinen gehiago lakuan bainatu, ezta kabaddira jolastu ere. “Ekintza horiek ez dira emakumeentzako egokiak” errepikatuko zizun amak, behin eta berriro, ilea nola orraztu eta atondu irakatsiz. Momentu horretatik aurrera, ilea luze eramaten ikasi beharko zenuen, olio bota eta egunero orraztu. Horretara ere ohituko

zinateke, dena den. Era berean, kamiseta luzeaz eta prakaz baitez osatutako SalowerKameez-az ahaztu eta saria janzten hasi beharko zinen. Sariaz, zazpi metroko telaz osatutako jantziak, zure gorputza estaltzen ondo baino hobeto ikasiko zenuke hamalau urte betetzerako.

Aii, hamalau urteak, maitatutako alderdi asko galdu ondoren, aldi bikaina zein gogorra etorriko zen zuretzat. Rani izeneko neska berria etorriko zen zure gelara ikastera. Lagun minak egingo zineten eta orduak eta orduak emango zenituzten hitz egiten eskolarako bidean eta bueltan, izan ere, 10km egin beharko zenituzten guztira. 5km joana eta beste 5 etorrera. 45 minutu joan eta 45 minutu bueltatu, zure eguneko ordu eta erdi gogokoena. Denbora aurrera egin ahala, jaiegunak gorrotatzen hasiko zinen. Egunak ez zuten zentzurik Raniren begirada eta irririk gabe. Berari kontatuko zenizkion bizipen goxoenak, baita sekretu gordinenak ere.

Egun batean, bazkaltzerako orduan, gizon ezezaguna topatuko zenuen etxean. “Hurbildu eta agurtu Aniruddha” esango zizun aitzak, ahots sakon batez. “Aniruddha urrunetik etorri da zu ezagutzera. Hirian bizi da, adreiluz egindako etxe xarmangarri batean. Tren-geltokian dauka bere salmenta negozioa, beraz, oso aberatsa da. Ondo egongo zara berarekin hemendik aurrera. Orain goazen ospatzera. Bazkaldu ostean, agurtuko zaitugu.” Soinu agudo jarraia entzungo zenuen buru barruan, hankak gogortu eta ahoa lehortuko zitzaizun.

“Zertaz ari da? Ni joan? Nora? Zergatik? Noiz ikusiko dut Rani? Zer gertatuko da Ranirekin? Eta nirekin? Zer gertatuko da nirekin?” Pentsamenduak kolpatuko zitzaizkizun, ez zenuen ulertuko zergatik momentu kritiko hartan non zeure familia, herria, eskola eta ezagutzen zenuen guztia galdu behar zenuenean, Rani zen zure gogoetarik nagusiena. Ala, agian, bai ulertuko zenuen. Egia esanda, berdin zuen. Han egongo zinen, familia osoa alai, zure erreakzioaren zain. Ihes egiteko gogo sakonak sortuko zitzaizkizun, baina ez zinen gai izango. Han, zutik geratuko zinen amak hurbildu eta mahaira eramanez. Bazkari osoan zehar, ez zenuen mokadurik dastatuko, nahiz eta mahai hartan horrenbeste janari ikusten zenuen lehen aldia izango zen (lehen eta azkena, hain zuzen). Hala ere, jango ez bazenuen ere, gauza ugari ikasiko zenituen mahaikideen elkarrizketari esker.

Aniruddhak tren-geltokian zuen negozioa freskagarri eta jatekoen postua zen. 5000 rupia ordaindu zituen zuek. 40 urte zituen eta emaztea hilda zuen. Gaixotasunen bat omen zeukan, emakume gaiztoaren baten erruz, bere hitzetan. Eta zu izan behar zinen, neska purua izanda, gaixotasun horretaz askatuko zuena. Ez zenuen azken hori ulertuko, ez zinen emakume gaiztoei buruzko ezertaz jabetuko eta, are gutxiago, zuk horretan guztian zeneukan betebeharra atzeman. Edonola ere, berezia zinela sinetsiko zenuen, jakingo baitzenuen normalean emazteak ordaintzen zuela dotea eta 5000 rupia diru asko zen zure familiarentzat, lauzpabost animalia erosi ahaliko zituzten. Hala ere, ihes egitea, Raniren bila joatea egokiena zela esango zizun ahotsa ere izango zenuen buruan.

Hortik aurrera gertatu ahal izango zitzaizkizunak asko dira. Litekeena Aniruddhak zu bortxatzea eta, ondorioz, bere gaixotasuna transmititzea da. Kasu horretan, kalean, bakkarrik eta Raniz eta ihes egiteko aukera hartaz oroituz hilko zinen. Agian, bestalde, modu batean edo bestean, ihes egingo zenuen eta Ranik zure egoera jakinda etxera bueltatzeko eta eginbeharrekoa egiteko eskatuko zizun beldurrez. Edo, beharbada, bere besoetan jaso eta zurekin joango zen etorkizun berri baten bila. Hamaika aukera, baina gehienak gordinak emakumeentzako Indian.

Hori guztia izan zintezkeen, baina ez zinen izan, hots, jaio zinenean neska zinela ikusita ito egin zintuzteten. Familia txiroegia zen zurea beste neska bat hazteko eta ez zeukaten nahikorik bi dote egoki emateko. Hortaz, auzokideei hilda jaio zinela esan zieten eta erraustu zintuzten, zure hautsak gero ibai hurbilenera botatzeko.

Bizitzeko aukerarik ez zenuen izan eta, izanda ere, aukerak murriztak zein ankerrak izango ziren. **Irakurle hori, bizirik zauden hori, emakume ala gizon, egin dezagun lan mundu honetako emakumeok aukera gehiago eta hobeak izan ditzagun.**

